

ประโยค ป.ธ. ๙
แต่ง ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๓

อันอักโกระ คือความไม่โกรธ อันเป็นทศพิธราชธรรมข้อที่ ๗ ที่ได้แสดงมาแล้วนั้นคือความที่ไม่ลู่อำนาจต่อความโกรธ อันรวมความถึงโทสะ พยายาม อันจะทำให้ทำร้ายผู้อื่นด้วยอำนาจของความโกรธ ด้วยอำนาจของโทสะ ซึ่งหมายถึง ความที่มีเมตตานั่นเอง แต่การที่ไม่ยกเอาเมตตาเป็นที่ตั้งออกหน้า แต่ยกเอา อักโกระคือความไม่โกรธออกหน้า ก็เพื่อที่จะจีจุดอันสำคัญของ ผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้มีอำนาจซึ่งตั้งแต่โบราณมา มักจะเป็นผู้ที่ลู่อำนาจของความโกรธเมื่อโกรธขึ้นมา ก็มักจะสั่งทำร้ายทารุณผู้ที่ถูกโกรธนั้น ผู้มีอำนาจตั้งแต่โบราณมักจะเป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้น จึงต้องคอยเอาอกเอาใจเพื่อไม่ให้ โกรธโดยการทำพยายามใจต่าง ๆ เพราะฉะนั้น ผู้ที่มีอำนาจไม่มีธรรมะจึงมัก เป็นผู้โกรธง่าย สั่งทำร้ายใครง่าย ๆ ดังที่ปรากฏมาในโบราณ เพราะฉะนั้น เมื่อแสดงธรรมะของ ผู้ปกครอง เพื่อจะจีจุดนี้ จึงได้ยกเอาความไม่โกรธขึ้นมา ตั้งไว้เป็นหัวข้อ ซึ่งโดยความก็คือความมีเมตตานั่นเอง ดังที่ได้แสดงมาแล้ว และในข้อนี้ ยกเอาอวิหิงสา ความไม่เบียดเบียนมาเป็นหัวข้อ ก็เพราะว่าบรรดาผู้ ปกครองตั้งแต่ในอดีตมา เมื่อมีอำนาจขึ้นมาแม้ว่าไม่โกรธ แต่ว่าลู่อำนาจของความ โลก ความหลง ไม่ได้พิจารณาให้เหมาะสมกับการสั่งปฏิบัติกรต่าง ๆ เป็นการ เบียดเบียนผู้อื่น ให้ผู้อื่นเดือดร้อนด้วยอำนาจโลกบ้าง ด้วยอำนาจของโมหะคือ ความหลงบ้าง เช่นว่า เมื่อไปที่ไหน เมื่อเห็นสิ่งที่ชอบใจ ก็มักจะหาทางที่จะนำ มาให้ได้เป็นของตน เช่น จะเป็นทรัพย์สินก็ดี จะเป็นสตรีก็ดี จะเป็นแก้วแหวน เงินทองก็ดี เพราะฉะนั้น ผู้ที่มีสิ่งเหล่านี้อยู่ จึงมักจะต้องคอยซ่อนเร้นไม่ให้ผู้ ปกครองที่มีอำนาจได้เห็น เพราะฉะนั้น จึงต้องยกเอาข้ออวิหิงสา ไม่เบียดเบียน ขึ้นมาเป็นที่ตั้ง และโดยความก็คือว่า ความที่มีกรุณานั้นเอง เพราะความกรุณานั้น ตรงกันข้ามกับอวิหิงสา อันได้แก่ ความที่สงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ และปฏิบัติช่วย

ให้พันทุกข์ เพราะฉะนั้น กรุณาข้อนี้ จึงได้ถือเป็นพระคุณอันสำคัญของ พระพุทธเจ้าในพระคุณทั้ง ๓ พระคุณทั้ง ๓ นั้น ได้แก่ พระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระกรุณาคุณ พระกรุณาคุณนั้นนับเป็นพระคุณที่ ๓ ของพระพุทธเจ้า ก็ได้แก่การที่มีพระกรุณาอันแสดงออกเป็นการเสด็จจาริกไป ทรงแสดงธรรมะสั่งสอนโปรดแก่หมู่เวไนยนิกร คือหมู่ชนที่ฟังแนะนำได้ ให้ได้ประสบประโยชน์ตามภูมิตามชั้น ฯ

และพระมหากษัตริย์ก็มีคำว่า พระมหากรุณาธิคุณ และใช้เป็นคำนำ เช่น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม คำว่า กรุณา นี้ เป็นการปฏิบัติที่ช่วยให้พันทุกข์คือการปฏิบัติช่วยเหลือต่าง ๆ ที่ได้ทำแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ แสดงออกถึงความกรุณา และแม้กรุณานี้ก็ยังเนื่องด้วยเมตตานั่นเอง จะต้องมีเมตตาเมตตาปฏิบัติปรารถนาดีเป็นพื้นฐานของจิตใจอยู่ จึงจะมีกรุณา ความช่วยให้พันทุกข์ ซึ่งเป็นการแสดงออกและมีธรรมะหลายหมวดที่ต้องแสดงออกมาด้วยอำนาจของ กรุณา เช่น ในสังคหวัตถุ ๔ ธรรมะเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวน้ำใจของกัน และกัน เพราะฉะนั้น กรุณาจึงตรงกันข้ามกับวิหิงสา คือความไม่เบียดเบียนนั้น ก็หมายถึงกรุณานั่นเอง ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๙
 ตัวอย่าง แต่งไทยเป็นมคธ
พ.ศ. ๒๕๕๓

อกุโธรกถา

อกุโธโร หิ ทสวิทาณํ ราชมมฺหานํ สคฺคโม โหติ ฯ อกุโธโร นาม
 โทสอนุโตคฺครสฺส โกรสฺส วสฺส อคฺคมนํ เชน สมฺนฺนาคโต โกรชวเสนปี
 โทสวเสนปี อญฺเฆ วิหีสติ ฯ อคฺคโต ปน เมคฺคาเอว อกุโธโร นาม ฯ เอวํ
 สนฺเต กสฺมา สีสวเสน เมคฺคา น อุทฺธิฏฺฐา อกุโธโร ปน อุทฺธิฏฺฐโจติ ฯ
 วสสมฺปนฺนํ ปสาสนกาเรณํ ปากติกจริยาช นิตฺตฺสนคฺคาช ฯ อติคกาลโต
 ปฏฺฐาช หิ เต โกรชวสคามิโน โหนฺติ, ยสฺส จ กุชฺฌนฺติ, คสฺส ทาธุณํ ทณฺท์
 กาเรนฺติ ฯ โปราธกา ปสาสนกาเรโน เอวรูปจาริโนเชว ฯ คสฺมา อคฺคโน
 โสคฺคิมาภฺจฺฆมานา, ชลา เต น กุชฺฌนฺติ, คตา เตสํ ชลาธุจิทานิ กคฺวา
 อนุวคฺคนฺติ ฯ อิติ เอ วสสมฺปนฺนา โหนฺติ เนว ปน ชฺมุมิกา น ชฺมุมาจาริโน,
 เต วคฺคตฺนเชเนว โกรชนา โหนฺติ โกรชปเรตา อคฺคโน จ ธุจฺยา อญฺเฆสํ ทณฺท์
 กาเรนฺติ ฯ เตน ภคฺวา ปสาสนกาเรณํ ปากติกจริยํ นิตฺตฺสเสคฺคํ ปสาสนปายภูคฺ
 ชฺมุมํ เทเสนโต วคฺคตฺนเชน เมคฺคาสีเสน อกุโธโร อุทฺธิสิ ฯ เอคฺคาปี จ
 กรุณาสีเสน อวิหีสสา อุทฺธิฏฺฐา ฯ กสฺมา ฯ โปราธกา หิ ลทฺชวสา
 ปสาสนกาเรโน นาปี โกรชนา โหนฺติ, เขภฺยเชน ปน โลกสฺสปี โมหสฺสปี วสํ
 คจฺจนฺติ ฯ กถํ ฯ อนนฺวิจฺจ อปฺริโยคฺคาเหคฺวา โลกวเสนปี โมหวเสนปี
 พหุชฺเชน อาธมาเปคฺวา ปรีตฺวาเปนฺติ ฯ เอคํ เหคฺค นิตฺตฺสนํ โหติ ชํ ปสาสนกาเรโน
 ชํ ชํ คจฺจนฺติ คคฺคตฺ คคฺคตฺ อญฺเฆสํ ธุจฺจนฺกานิ ชฺนานิ วา อิคฺคิโย วา
 มณฺโโย วา ยานิ วา ปนฺณณานิ กานิจิ รตฺนชาตานิ ทิสฺวา โลกชาตา หคฺวา
 ตานิ นานาวิเชหิ อุปาเยหิ อคฺคโน อคฺคาช อาหฺราเปนฺติ ฯ เตน ตานิ ชฺนาทินิ
 เยสมคฺคิ, เต เตสํ ปสาสนกาเรณํ อทฺตฺสนคฺคาช ตานิ ปฏฺฐิสาเมนฺติ ฯ คสฺมา
 สีสวเสน อวิหีสสา อุทฺธิสิคคฺคพฺพา โหติ ฯ อคฺคโต ปน กรุณาเอว อวิหีสสา นาม

วิหีสาย ปฏิปักษ์ภูตคตา ฯ กรณา นาม ยํ การุณยจิตโต หุควา อณฺเณสํ ทุกฺขํ
 อปเนตฺกามา โหติ เจว ขถา เต คโต มุจฺจนฺติ ตถา ปฏิปชฺชติ จ ฯ คสฺมา
 เหาสา กรณา คิณฺณํ พุทฺธคฺคณานํ อณฺเณตฺรสุสฺส อุตฺตมคฺคณสุสฺส ภาเวน ทสฺสิตา
 ปณฺณาคฺคฺโค วิสุทฺธิคฺคฺโค กรณาคฺคฺโค จ ฯ เตสุ กรณาคฺคฺโค คคฺโข โหติ ฯ
 กรณาคฺคฺโค นาม ยํ พุทฺโธ คามนิกมาทิสฺสุ จาริกํ จรฺนฺโต คคฺคฺต คคฺคฺต
 เวเนยฺยานํ ฐมฺมํ เทเสสฺสิ เต จ อคฺคฺโน อคฺคฺโน สมฺมาปฏิปคฺคฺตฺยานุรูปे อคฺคฺเต
 ปฏิลาเภสิ ฯ

อปีจายํ กรณา ทฺยฺยภาสาย พระมหากรณาธิคฺคฺณ อิติ นามเนน ทฺยฺยรฺกฺข
 ราชฺสุ สํวิชฺชติ เตสํ จ การุณฺณํ ทสฺเสศฺสุ ทฺยฺยภาสาย ทรงพระมหากรณา-
 โปรคเกด้าโปรดกระหม่อม อิติ อาทิวจฺนํ กคฺวา วลฺลชิตา โหติ ฯ ยํ ราชานอ
 รกฺขวาสิณํ ทุกฺขโต ปโมจนาช นานปฺปการเณ ปสาสโนปฺปาเชน นานปฺปการิ
 อนุคฺคหํ กโรนฺติ ตํ กรณา นาม ฯ กรณาปี จายํ เมคฺคฺตาปริยาปฺนฺนาเชว โหติ ฯ
 กถํ ฯ ยทา หิ หิตาการปฺปวคฺคฺติลกฺขณา เมคฺคฺตา ปุคฺคฺลานํ จิตฺตสุสฺส ญฺมิ หุควา
 ปาตฺกาวติ ตทา ทุกฺขาปฺนยนาการปฺปวคฺคฺติลกฺขณา กรณา ปาตฺกาวติ ฯ เย เต
 ฐมฺมกฺขนฺธา กรณาช วเสน ปาตฺกาวนฺติ เต พหฺกกา อคฺคฺติ ฯ นิตฺตฺสสนํ เจตฺต
 จตฺตาริ สงฺกหวคฺคฺตฺตฺนํ ฯ คสฺมา กรณา วิหีสาย ปฏิปักษ์ภูตคตา โหติ, เอคฺคฺต จ
 เทสิตา อวิหีสา กรณาติ อธิปฺเปตา ฯ